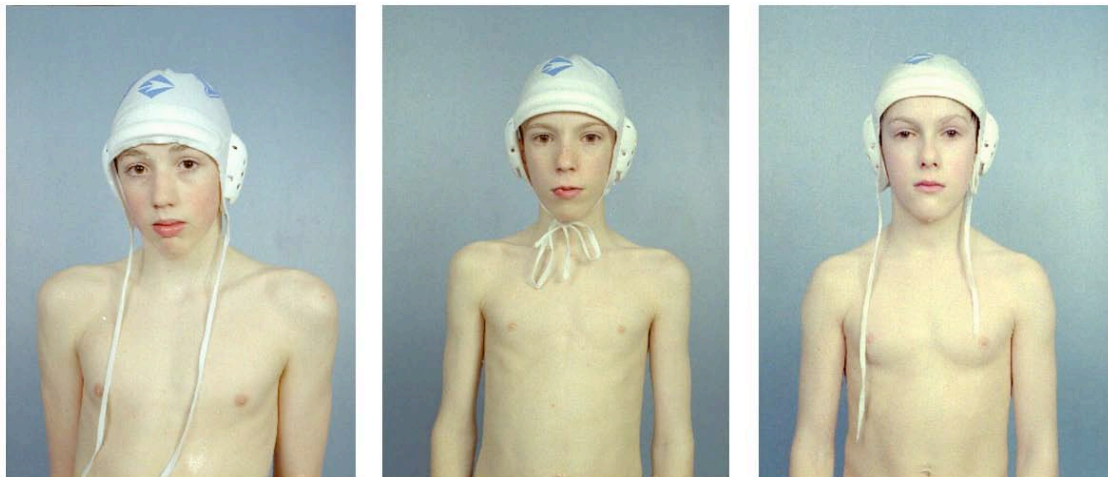

Into the circle

FOTODOK - lezing Charles Fréger, 19 februari 2010

Vanuit het Parijse Jeu de Paume, waar een dag eerder zijn nieuwste boek *Empire* werd gepresenteerd, is Charles Fréger direct doorgereisd naar Utrecht om aldaar een masterclass te verzorgen op de Hogeschool voor de Kunsten en aansluitend een lezing over zijn werk te geven bij FOTODOK. Fréger moet er even inkomen, misschien door de zichtbare vermoeidheid en het vele praten dat hij het afgelopen etmaal al heeft gedaan, maar al snel weet hij met zijn franse charme de goedgevulde zaal naar zijn hand te zetten.

Groepsgevoel

Fréger (1975) start de inkijk in zijn omvangrijke oeuvre met een korte blik op de iconische waterpoloërs die hij ruim tien jaar geleden fotografeerde en die het begin van zijn carrière markeren. Al bladerend door de vele majorettes en kunstschaatssters die hij rond 2000-2001 portretteerde is Fréger ontwapenend kritisch. Hij vindt het niet makkelijk om deze vroege foto's terug te zien, alsof ze niet kunnen voldoen aan de eisen die hij vandaag de dag aan zijn eigen fotografie stelt. Toch raakt de eindeloze stroom majorettes en schaatssters aan de kern van Frégers fotografische werk - een rigide systeem van fotograferen. Een systeem dat gekenmerkt wordt door een uniforme belichting, neutrale poses, de relatie tussen de

geportretteerden en hun achtergrond en het vermijden van de glimlach. Al snel worden ook de drijfveren en interesses van de fotograaf duidelijk. Hoe reageren de verschillende leden van een groep voor de camera? Verschuilen ze zich achter het uniform of niet? Hoe gaat het individu om met de 'community pressure' - de druk om 'erbij te horen'? Welke groepsprocessen worden zichtbaar tijdens het fotograferen van de uiteenlopende groepen?

De serie *Légionnaires* is illustratief voor de wijze waarop Fréger zijn onderwerpen benadert. Fréger toont ons de legionairs van het Franse vreemdelingenlegioen, een elite-eenheid van het Franse leger, op verschillende momenten in hun militaire loopbaan. Eerst fotografeert hij de nieuwe vreemdelingen, die zich net bij het legioen hebben aangemeld en die de Franse taal nog niet beheersen. Fréger fotografeert hen met naakt bovenlijf: kwetsbaar, soms nog wat onzeker. De volgende fase wordt gevormd door de portretten van de ingeburgerde legionairs in vol ornaat. Gekleed in het kenmerkende uniform, behangen met medailles en met de verplichte baard heeft de kwetsbaarheid van de nieuwelingen plaats gemaakt voor prestige en zelfvertrouwen. Tot slot zien we de legionairs in hun dagelijkse werkplunje; van scherpschutter tot tankbestuurder en explosievenexpert - de harde dagelijkse realiteit van het leven als legionair.

Territory issues

De serie *Rikishi* over sumoworstelaars kan beschouwd worden als een sleutelwerk. *Rikishi* toont hoe zelfs een lichaam zich naar een groep kan vormen - van kleine jongen tot zwaarlijvige sumoworstelaar. Om hen goed te kunnen fotograferen moet Fréger regelmatig in de voor sumoworstelaars heilige cirkel van het gevecht stappen. Om deze heilige cirkel te betreden als buitenstaander is er toestemming nodig, Fréger wacht deze toestemming niet af en probeert, hij ontlokt reacties door ongeoorloofd in de ring te stappen en kijkt wat het effect is op de groep.

Dit aspect van het binnendringen in het groepsterritorium wordt nog duidelijker zichtbaar in de serie *Opera*. Fréger fotografeert de prachtig geschminkte en geklede personages van de Chinese opera, maar heeft door de taalbarrière geen idee wie of wat elk personage voorstelt. Eenmaal terug in Frankrijk beseft hij dat hij terug moet om zich verder in de opera te verdiepen. Hoewel het voor hem niet mogelijk is om de cultuur van de ander te begrijpen besluit hij dat hij deze wel kan voelen. Fréger laat zich daarom schminken tot de verschillende personages uit de opera en neemt voor de camera plaats om te poseren. De lichamelijke sensatie van het schminken brengt hem een stukje dichterbij tot de personages. Toch is het ook dan nog niet genoeg voor de fotograaf. Hij koopt een generaalskostuum en gebruikt dat als inspiratie voor een eigen kostuum, voor een zelf te creëren karakter genaamd Lu Qian Ren. Na twee jaar van voorbereiding is het karakter en zijn kostuum klaar. Het project vindt zijn afsluiting in een performance van enkele minuten waarin Fréger, uitgedost als Lu Qian Ren een traditionele choreografie uitvoert. De sensatie is compleet: horen, zien, voelen, *zijn*. Het is Fréger gelukt om voor even als volwaardig lid van de groep te functioneren.

Vis Voluntatis

De drang om een te worden met de groepen die Fréger fotografeert komt voort uit de accumulatie van portretten die hij het afgelopen decennium heeft gemaakt. Altijd blijft hij op afstand, en hoeveel groepen hij ook fotografeert nooit laten ze hem helemaal toe in hun midden. Dit besef zorgt ervoor dat Fréger steeds sterker een van hen wil worden, erbij wil horen. Het idee van performance, het creëren van een fictief groepslid en in die hoedanigheid deelnemen aan de groep, realiseert Fréger ook voor de serie *Empire* (wachters) en *Fantasia* (Braziliaans carnaval). Zoals het operaproject al laat zien verkleedt Fréger zich niet simpelweg als de ander. Hij bedenkt een nieuw personage dat tot in detail wordt uitgewerkt,

compleet met symboliek en historie. In feite creëert Fréger een aantal mythische versies van zichzelf. Het is dan ook niet verwonderlijk dat tijdens deze projecten Frégers motto VIS VOLUNTATIS, EO SOLUS INTRA CIRCULUM (het verlangen om alleen in de cirkel, het centrum van de aandacht, te staan) steeds sterker van kracht lijkt te worden. Om te begrijpen hoe het is om de ander te zijn, moet je de ander worden. Dat dat soms ook best gênant kan zijn laat hij zien met een grappig filmpje van zijn deelname aan het Braziliaans carnaval. Ongemakkelijk, bijna knullig swingend staat hij op zijn zelf ontworpen extravagante praalwagen. In zijn flamboyante pak, geflankeerd door schaars geklede danseressen, lijkt hij toch net niet helemaal op zijn plek.

Inmiddels heeft Fréger zijn plek achter de camera weer ingenomen. Hoewel hij tijdens de lezing soms de indruk wekt verlegen te zijn, lijkt zijn gedrevenheid voor het fotograferen toch vooral voort te komen uit het contact met mensen en de uitdaging dichterbij te komen. Fréger besluit de lezing met een preview van werk dat hij enkele dagen eerder maakte: vreemde wilde mannen in een winters landschap. De foto's zijn het bewijs dat Fréger een neus heeft voor goede onderwerpen en dat zijn inspiratie nog lang niet is uitgeput.

FOTODOK | Elsbeth Pijnappels

Afbeeldingen: © Charles Fréger